

ANLIK

NORMAL

DİJİTAL DERGİ

e-ISSN: 2717-7378

SAYI:4 / KISIM:2

SOSYAL MEDYA YASAKLARI

Diktatörlük mü, bilginin özgürleşmesi mücadelesi mi?

Genel Yayın Yönetmenimiz Atıl Ünal yazdı.

**Bilginin kendisinin
bizatihi bir
güç olması
durumu, giderek
kurumsallaşan
gazeteciliğin de bir
güç odağı haline
gelmesine
sebepe oldu.**

İnsanlığın toplumsal gelişiminin önemli dönüm noktaları, bilginin yayılımını kolaylaştıran buluşların sonrasında gerçekleşmiştir. Yazının bulunması, bilginin aktarılmasını kolaylaştırdığı için bu kadar önemlidir. Devletlerin uzun soluklu olabilmesi, yönetici ve ruhban sınıfın oluşabilmesi, eğitim kurumunun doğuşu ve kültürel gelişimin hızlanması böyle başladı. Tabi bilgiye sahip olanlar, kendinden sonra bu bilgiye kimin sahip olacağını veya bilginin ne kadarını paylaşacağını da belirlemeye başladı.

Matbaanın icadı, esasen bilginin daha hızlı yayılmasını sağladığı için pek çok şeyi değiştirdi. Hala bilgi sahibi, gücün de sahibi idi. Kolonizasyon süreci yeni bilgilerin öğ-

renilmesini sağladığı için çok şey değiştirmişti. Reform ve Fransız Devrimi bilginin ve gücün paylaşımına itiraz eden burjuvanın ürünüydü. Devletler kendindeki bilgiler kadar güçlü hale geldi, teknolojik bilgiler için savaşlar bile çıkarıldı. Dezenformasyon ile kitlelerin yönlendirildiği, Goebbels ile zirve yapan propaganda da bilginin veya bilgisizliğin belirlediği dünya çapında bir çok olayı doğurdu.

Bilginin kendisinin bizatihi bir güç olması durumu, giderek kurumsallaşan gazeteciliğin de bir güç odağı haline gelmesine sebep oldu. Televizyonların devreye girmesi ile habercilik güçlü bir görseelliğe de sahip olarak "Medya"yı 4. Güç haline getirdi.

Artık iletişim çağı gelmişti ve bilgiye sahip olanlar iletişim araçlarını da kullanarak, savaşları cephelerden kağıtlara ve ekranlara taşımıştı. Artık savaşlar canlı yayınlarla evlerimize konuk oluyordu. Tabi olay yerinden canlı yayın yapanların olayı nasıl kadrajlayarak bize sunduğu yine bilginin sahibinin kararına kalıyordu, gücün sahibi oydu çünkü.

İletişim çağı gelmişti ve bilgi ister istemez, bilgi sahibi olmayanlara da ulaşmaya başladı. Her görüş, her yerden ulaşılabilir olmaya başladı. Tabi ki yüz yıllardır tek bilgi sahibi olduğu için gücü elinde tutanlar bir çok başka yol geliştirdi, çünkü hala bazı iletişim kanalları kapatılabiliyordu ve bilginin bir kısmı hala kendi tekelindeydi.

Tabi bilgiye sahip olanlar, kendinden sonra bu bilgiye kimin sahip olacağını veya bilginin ne kadarını paylaşacağını da belirlemeye başladı.

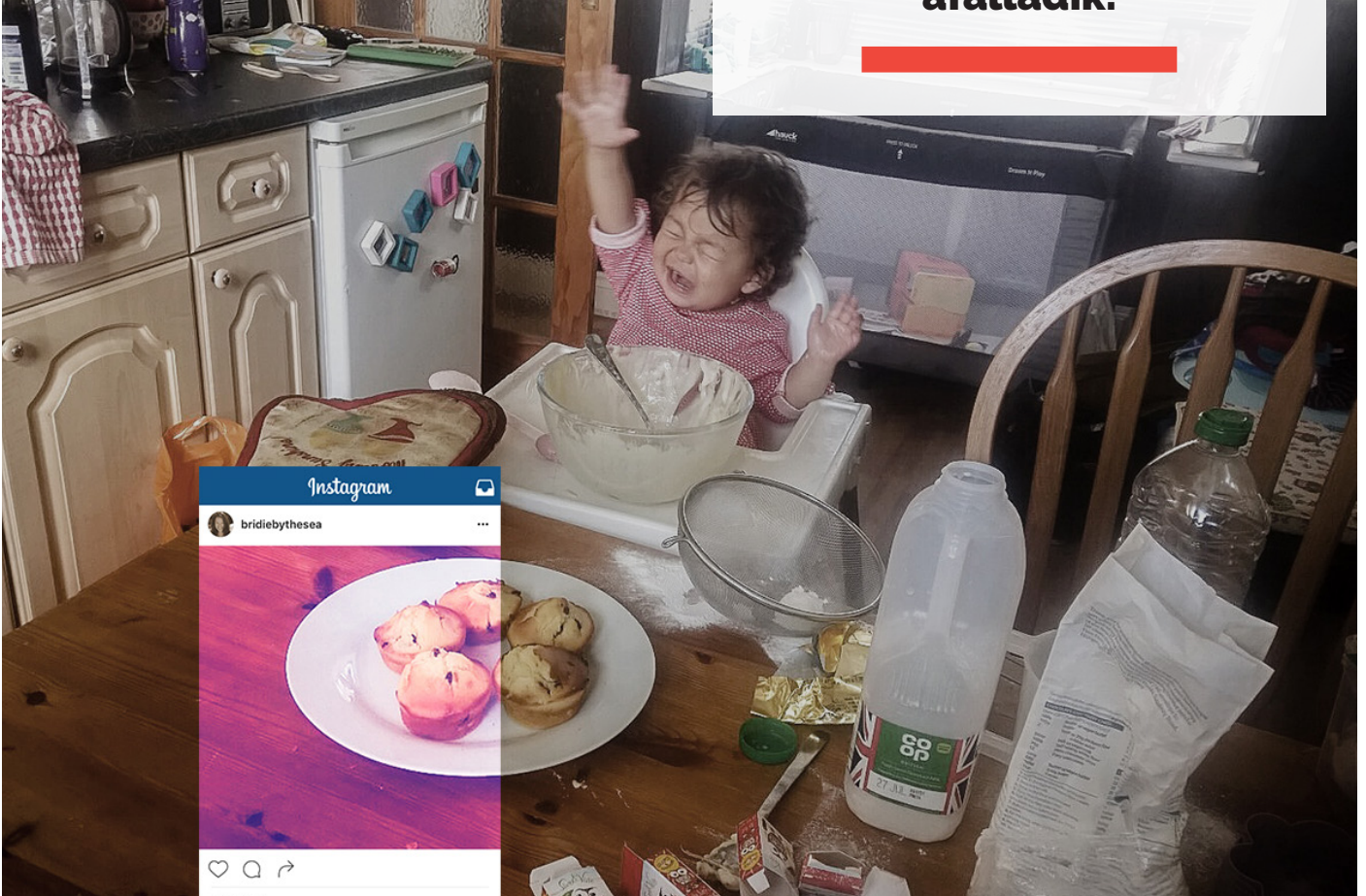
“Yaşasın demokrasi, yaşasın eşitlik!”

Sonra internet ortaya çıktı. Çok kısa sürede bilginin saklanması imkansız hale geldi. Vatandaş gazeteciliği tanımı ortaya çıktı ve herkes, her yerden, her bilgiyi bize sunmaya başladı. Artık gizli hiç bir şey kalmayacaktı. Bilgi, yani güç herkese eşit olarak paylaştırılmış olacaktı.

“Yaşasın demokrasi, yaşasın eşitlik!” İnternetin özgürleştirdiği yeni nesil kendi devrimini yaşıyor(...)du.

Sonra ne mi oldu? Tabi ki binlerce yıldır dünyanın her yerinde biriken milyonlarca bilginin hepsine birden maruz kalınca biraz afalladık. Biz hangi bilgiyi alacağımızı düşüneduralım, birileri çoktan kendi “doğru”larına aykırı olan içeriklerin doğru olmadığını kanıtlayacak “fake” bilgileri bize sunmaya başlamıştı.

**Tabi ki binlerce yıldır
dünyanın her yerinde
biriken milyonlarca
bilginin hepsine birden
maruz kalınca biraz
afalladık.**

Buna yabancı değiliz aslında, yazının başından beri güç sahiplerinin bunu yaptığını söylemiyor muyuz? Semavi dinlerin kitaplarının değiştiği iddiasına yabancı değiliz. Veya ruhban sınıfının gücü nedeni ile din değiştiren krallar da aynı durumun bir sonucu değil mi? Güney Amerika'ya demokrasi götüren Amerika Birleşik Devletleri ile aynı demokrasiyi Orta Doğu'ya getiren Amerika Birleşik Devletleri arasındaki farkı hepimiz biliyoruz mesela. Daha light

konulara gelirsek, Tanrıların Arabaları ile uzaylılar hakkında dünya çapında bir "bilgi" paylaşımı yapan Eric Von Daniken'in bazı "bilgi"lerinin "fake" olduğu ortaya çıktı örneğin.

Ama şu anda Gazete veya Televizyon döneminden farklı olarak biz şuna inandık, "alternatif" kaynaklardan aldığımız "bilgi"ler gerçek. Vatandaş gazeteciliği ile teyit edilmiş. Yani "bilgi"nin doğruluğu sorgulanamaz.

Hilmi Atıl Ünal KİMDİR?

1980 yılında Fethiye'de doğmuştur. Boğaziçi Üniversitesi Elektronik Mühendisliği mezunu olan Atıl Ünal, 2006 yılından beri birçok ajansta iletişim odaklı bir kariyer çizmiştir. 2015 yılından beri Lagalugacılar İletişim'de görev alan Atıl Ünal, iletişim uzmanı olarak bir çok markaya hizmet vermeye devam etmektedir.

Ama aldanmışız...

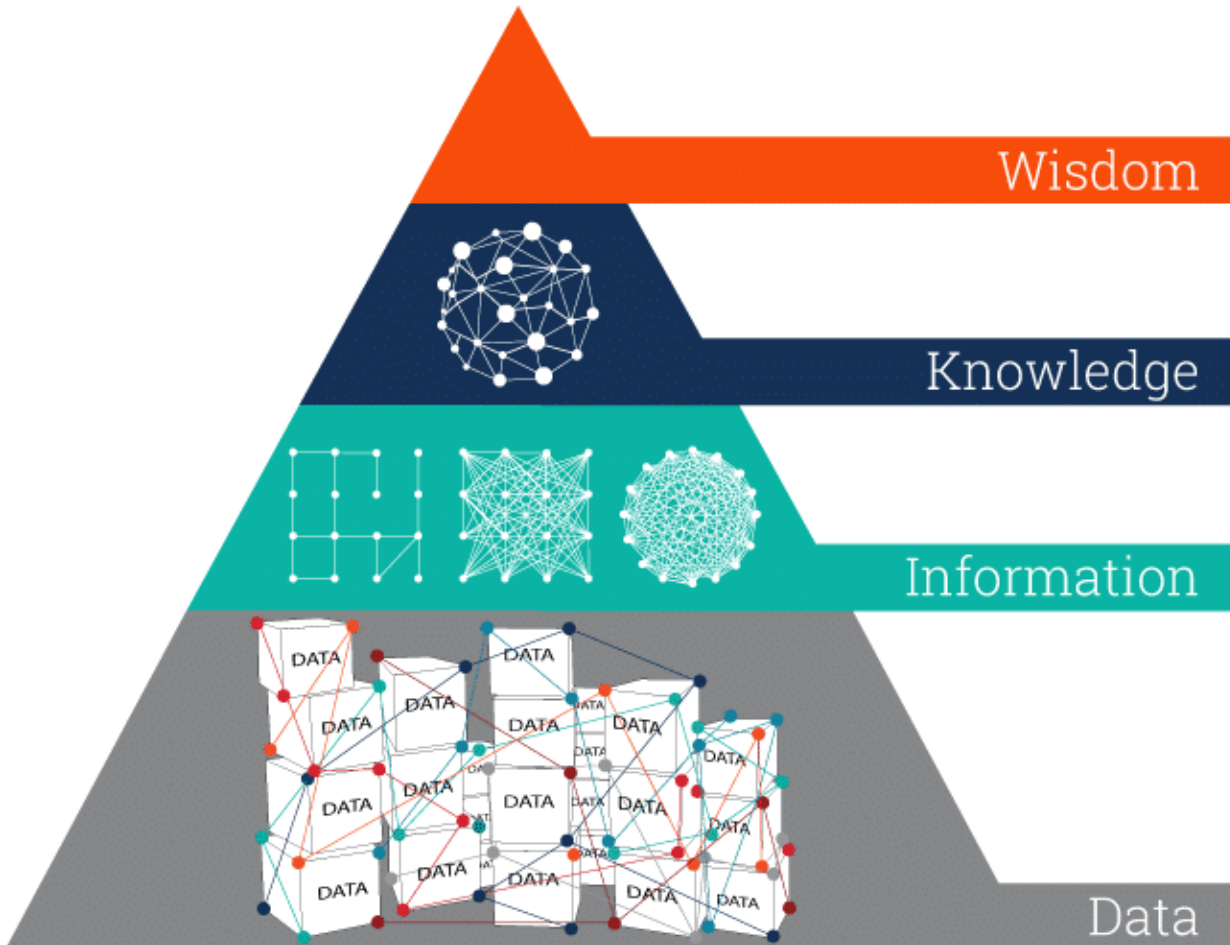
Peki sorun nerede?

Alternatif kaynak tanımında...

Senin alternatif kaynağın ile benim alternatif kaynağım aynı değil ve ikisi birbirine tamamen zıt şeyler söyleyebiliyor. Hiç öyle siyasal kutuplaşmadan falan bahsetmeyeceğim. Dünyanın yuvarlak veya düz olduğuna dair Google'da yapacağınız bir tarama ne de-

mek istediğimi anlatmaya yeter. Her iki iddia sahibinin iddiasını kanıtlayacağı o kadar çok kendi "alternatif" kaynağı var ki. Öyle alternatif kaynaklar ki, bilinen bilimsel gerçeklerden daha inandırıcı kaynaklar. "Çünkü siz bilmezsiniz, bilimsel bilgi bile manipüle edildi yıllarca."

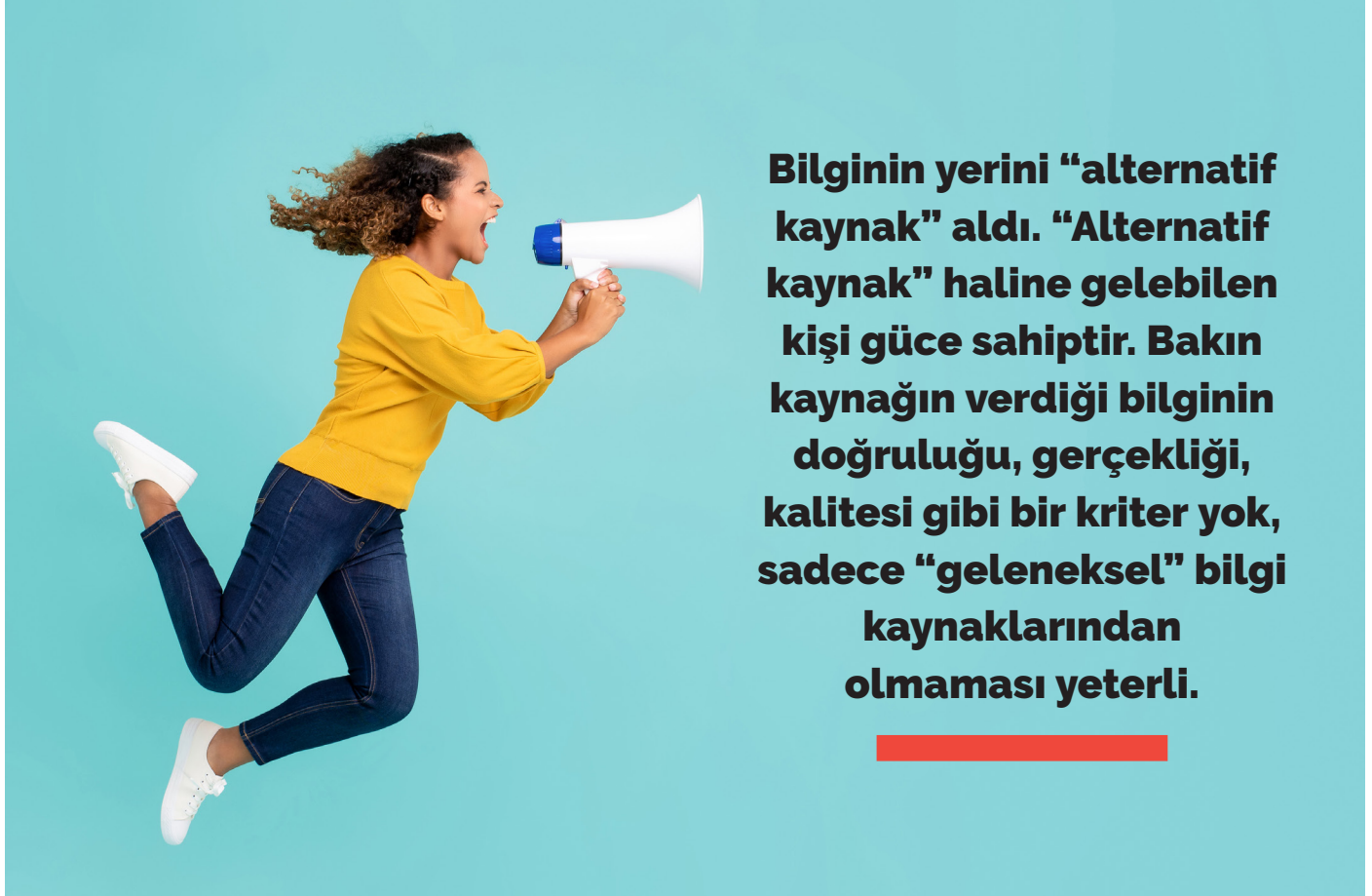
Bu inanış hepimizi yönlendiriyor şu anda. "Bilgi güçtür" cümlesi "o bilgi kesin yanlıştır" noktasına geldi. İletişim çağında herkese mal olduğunu düşündüğümüz bilgi, aslında tüm gücünü kaybetti bir anda.

Bilginin yerini “alternatif kaynak” aldı. “Alternatif kaynak” haline gelebilen kişi güce sahiptir. Bakın kaynağın verdiği bilginin doğruluğu, gerçekliği, kalitesi gibi bir kriter yok, sadece “geleneksel” bilgi kaynaklarından olmaması yeterli. “Benim bir tanıdık var, ondan duydum” seviyesine kadar indi bu durum.

“Bilgi güçtür” önermesine dönersek; İngilizce-Türkçe arasındaki kavramsal farklar da kafamızı karıştırıyor. “Data -> information -> knowledge” döngüsündeki her kelimeyi bilgi olarak çevirebiliyoruz. Güç

olduğu iddia edilen bilgi “knowledge” kavramıdır. Halbuki şu anda internette gördüğümüz ve “alternatif kaynak”lardan aldığımız pek çok bilgi aslında veri veya istihbarat. Veri yani “data”, işlenince enformasyona, hadi biraz daha Türkçesi istihbarata dönüşür. Bu istihbaratı analiz edip, başka istihbaratlarla beraber değerlendirip bilgiye ulaşırsınız. Yani biraz da uzmanlık gerektirir bilgi sahibi olmak. İletişimin kolay olması ve birilerinin bizim yerimize düşünmüş olduğunu var saymak ham verileri bilgi olarak anlamamıza yol açıyor.

“İnanmazsanız bakın bir örnekle anlatayım, kendi başımdan geçti...”

Çok tanıdık geldi değil mi? Merak etmeyin hikaye anlatmayacağım. Danışmanlık verdiğimiz bir markanın saha ekibinin bıçaklı bir kavgaya karıştığı ve yaralılar olduğunu söyleyen bir vatandaş gazeteci tweeti düştü önümüze. Tabi prosedürel olarak raporlandı müşteriye, onlar da sistematik olarak şirket içinde ilgili birimlere ulaştılar. Aradan 45 dakika geçmişti, bölge müdürü telefonla bizi arıyor, “Hemen net bilgi ister misiniz, olay nerede olmuş? Çünkü bize gelen böyle bir bilgi

yok sahadan.” Vatandaş gazetecimizden bilgi istendi ama cevap almak mümkün olmadı. Bu arada şirketin içinde OHAL ilan edildi, ne oluyordu, nerede oluyordu, herkes sağ salim miydi? Sonra haber ajanslarından haber düştü, bir “...” firmasının çalışanlarının karıştığı kavgada 2 ağır yaralı vardı. Ortalık iyice karıştı, bölgedeki bütün saha ekipleri merkeze çağırıldı, bildiğiniz kafa sayısı sayıldı, herkes burada. İzinliler de telefonla aranmış, onlar da sağ salim.

Lakin böyle bir yanlış bilgi nedeniyle intihar etti Romeo, öyle değil mi? Juliet’in öldüğü bilgisi ile. Bilgiyi doğrulama ihtiyacı hissetmeden.

Bölge bilgisini mi yanlış verdi acaba tweeti atan? Peki ajans muhabirinin yazdığı haber, sonuçta hastane muhabiri, ortada bir yaralı olmasa nasıl haber yapsın.

Sonra fotoğraflı yeni bir haber düştü, fotoğrafta logo blurlanmıştı ama tshirtteki logoyu görebiliyordunuz, çalışanlar rakip markanın çalışanıydı. Şükür sağlık durumları iyiydi, mahalle kavgasının arasında kalmışlar, ayırmaya çalışırken vs, vs... Vatandaş gazeteci markaları

karıştırmış herhalde, sonra ne mi yaptı peki vatandaş gazetecimiz? Hiç bir şey, ne var ki canım.

Bu basit bir hata. Bilginin yanlış aktarımının yol açacağı biraz da tebessüm edilebilecek bir hata. Lakin böyle bir yanlış bilgi nedeniyle intihar etti Romeo, öyle değil mi? Juliet'in öldüğü bilgisi ile. Bilgiyi doğrulama ihtiyacı hissetmeden. Neden hissetsin ki, bilgi, hele ki bir tanıdıktan geliyorsa, hele ki gözünle görüyorsan, doğrudur.

“Bilgi”nin doğruluğunun teyidi

Bu artık öyle bir ihtiyaç haline geldi ki, bu işten para kazanarak en azından ciddi bir editöryal ekibin ayakta kalmasını sağlayacak bir ekonomi yaratacak girişimler doğdu. Teyit.org ekibi yetiştirmeyeceği kadar çok konuda iyi bir iş çıkarıyor. Tabi ki her konuya yetişemiyor veya her konuda sonuca ulaşamıyor.

15 Temmuz darbe girişimi öncesi, sırası ve sonrasındaki bilgi kirliliği bugün hala ülke siyasetini belirliyor. Teyit etme

şansımız olmayan bu bilgiler üzerinden kutuplaşmış bir sosyal medya ile beraber yaşıyoruz. Ve herkes burada üretilen siyasi yanlış “bilgi”lerden rahatsız. Ama kimse kendi “Alternatif Kanal”larının doğruluğuna körü körüne inanmaktan vazgeçmiyor.

Bu ihtiyacın ortaya çıkması, ana akım haber kanallarında bile yerini alacak kadar yakıcı hale gelmesi “bilgi”nin itibarının ayaklar altında olduğunu ortaya koyuyor.

Diktatörlük mü, bilginin özgürleşmesi mücadelesi mi?

Şu anda mecliste bir sosyal medya yasa tasarısı var. Tasarı teorik olarak bu tartışmayı açıyor aslında. Doğru bilginin yerini almasını savunuyor, yanlış bilgiyi yayarı ve üreteni cezalandırıyor. Burada karşı çıkılacak bir şey var mı? Tasarı "bilgi"yi özgürleştirecek işte.

Bence bu yasada itiraz edilmesi gereken bir nokta yok. Sadece bu yasaya mevzuat aşamasında eklenmesi gereken çok önemli bir şey var;

Bilginin doğruluğunun teyidini yapacak objektif otorite kim olacak?

Bu sorunun cevabının nasıl verildiği, yasanın ceza mekanizmasının diktatörlüğü mü yoksa bilginin özgürleşmesini mi doğuracağını belirleyecektir.

Yaratılış teorisi / evrim teorisi ikilemini örnek olarak verme kolaylığına kaçmaya-

cağım. Ama hayatını bu konuya adayan bilim adamlarının net bir şey söylemekten kaçındığı, bunun için hipotez, tez, teori gibi farklı bilimsel statüler ortaya koyduğu bu gibi konularda bile, ahkam kesen bir otorite yaratma iddiası, bariz bir hayalcilik değil mi?

Bu konuyu biraz da etik bir tartışma ile çözebiliriz. Amerika'da "Fake News" başlığı altında Trump ve CNN arasında dönen tartışmanın temelinde bu var aslında.

Bugün artık "bilgi" değil "bilgiyi yayabilmek" gücün ta kendisi. Bu nedenle siz en büyük otoriteyi de koysanız, "alternatif kaynak"lardan birisi otoritenin aslında yalancı olduğunu söylerse, konu kapanır.

Tasarı, teyit, bilgi, özgürlük, demokrasi, tüm bu terimler yavaşça ortadan kaybolur ve geriye tek bir şey kalır:

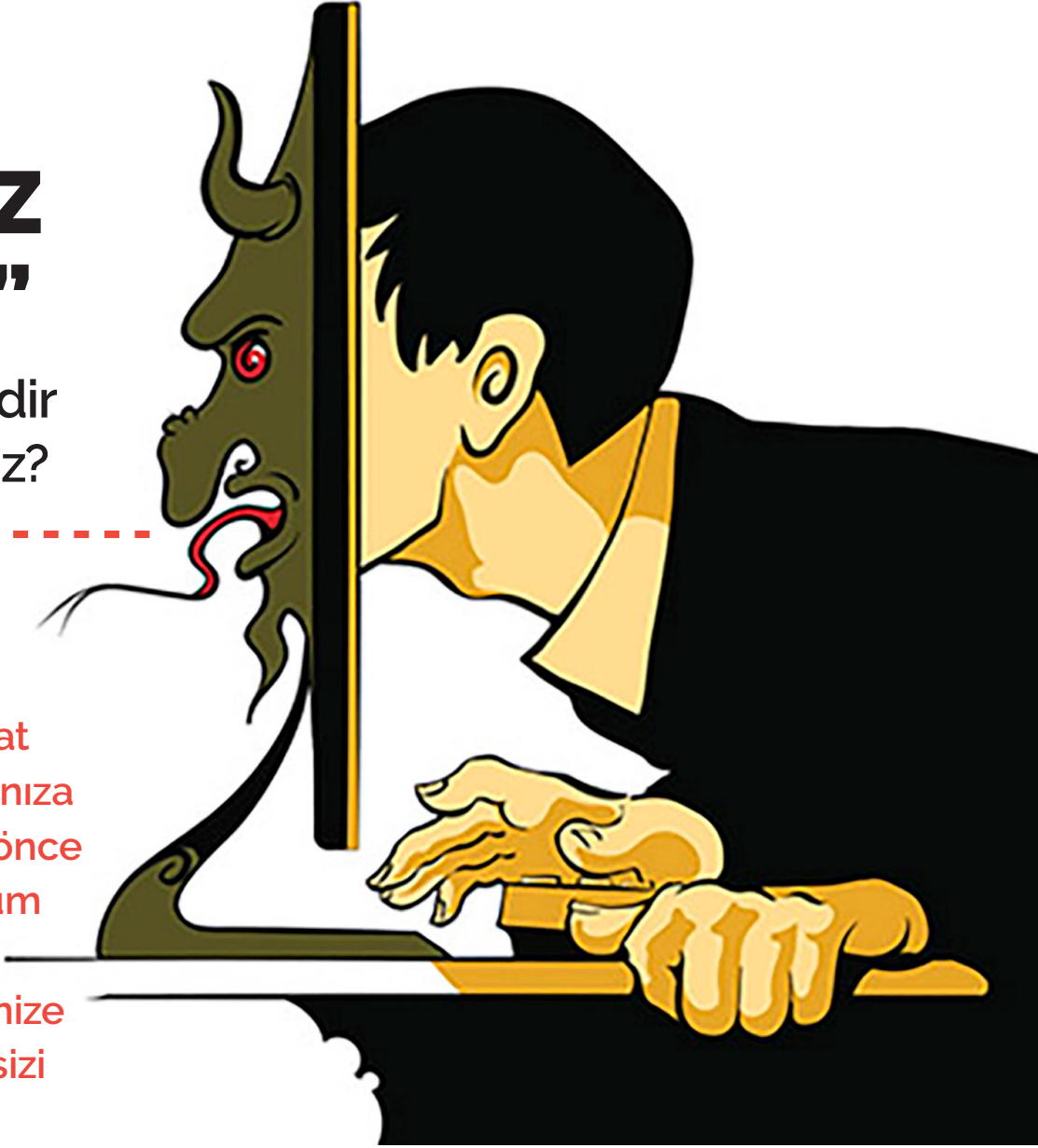
TROLLERİN ZAFERİ

“HEPİMİZ TROLÜZ”

Trol aslında nedir biliyor musunuz?

Trol

Sizin düşünmenize sorgulamanıza fırsat vermeden sizin adınıza düşünerek sizden önce o konu hakkında tüm fikirleri ortaya dökerek düşünmenize gerek olmadığına sizi inandıranlardır.

Karışık mı oldu, evet biraz karışık. Bu yüzden kazanma şansları çok yüksek. Kaybetmemek için biraz emek harcamak lazım, düşünmek lazım...

Eğer düşünmez ve alternatif kaynakları şu an yaptığımız gibi kendimize yontmaya çalışırsak, her gördüğümüze inanmaya devam edersek, aslında durum o kadar

da karışık değil, çok da net. Otorite, yani sosyal medyaya TC kimlik numarası ile girilsin diyenler haklıymış deriz, konuyu kapatırız. Özgürlük alanını kötü niyetli kullanarak onları haklı çıkarmak istiyorsak, aynen böyle devam etmeliyiz, “Hepimiz Trolüz” diye eylem yapmaya çok yakınız.

Ama önce bir düşünün, trol müsünüz?

KİTAP KÖŞESİ

VİRÜSÜN GÖR DEDİĞİ

Özgürlüğümüzün kısıtlandığını düşündüğümüz bugünlerde daha bireysel alanlara yönelir olduk: Arsa, müstakil ev ve araba satışları hızlandı, karavan ve çadır artık tatillerimizin vazgeçilmezleri olacak gibi görünüyor. Elbette fiyatlar da arttı ve eşitsizlik kısa dönem çalışma ödeneğiyle, ücretsiz

izinlerle kent profesyonellerini de vurdu. COVID-19 testine erişimde ve tedavide bile "para konuşuyor". Bıçak kemiğe dayandı, varoluşumuz politik olmaya belki hiç bu kadar yakın olmamıştı. Onca sağlık çalışanı aylardır dur durak bilmeden ayakta; insan hayatı söz konusu... Sadece para kazanma odaklı yaşayan kesimin bir kısmı hayatı sorgulamaya başladıysa her virüste bir hayır vardır denilebilir mi? İnsanoğlu, kaybetmeden öğrenemez mi?

Daha büyük bir ev, daha iyi bir araba isteyen günümüz insanının salgının getirdikleriyle yüzleşme hali... Sorgusuz kabul ettiğimiz bu eşitsiz büyümenin, kıran kırana mücadelenin artık sona erme noktasına geldiğini ve belki de tünelin ucundaki ışığı gösterdi. Elbette görebilene...

Kabullenişleriyle ilgili çelişki olduğunu hissedenlere, bunun üzerine kafa yoranlara, sistemle derdi olanlara siyaset felsefesinden hızlı yanıtlar ve çözümler var: Gareth Southwell'in; çevirisini Devrim Çetinkasap'ın yaptığı ve Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'ndan çıkan Marx bu işe ne derdi?

En muhteşem siyaset kuramcıları gündelik sorunlarınızı nasıl çözerlerdi? isimli kitabı ağırlıklı olarak Marx, Platon, Stuart Mill, Aristoteles ve Hegel'in gündelik yaşamda karşımıza çıkan özgürlük, eşitlik, otorite, haklarımız ve adalete ilişkin en basit sorulara verecekleri olası yanıtları önümüze koyuyor.

Gareth Southwell'in birden fazla şapkası var; o bir filozof, illüstratör ve yazar. Kurgudışı ve felsefe ağırlıklı kitap eleştirileri yazdığı bir bloğu da var. Türkçede yayınlanan Nietzsche bu işe ne derdi? ve Freud bu işe ne derdi? kitaplarının içinde olduğu serinin kapak resimlerini ve iç resimlerin bir kısmını Southwell yapmış. Seride henüz dilimize çevrilmemiş, Beauvoir ne derdi? ve Keynes ne derdi? gibi başka kitaplar da var.

Peki, daha büyük bir ev istemek yanlış mı? Elbette yanlış değil ancak tecrübe ettiğimiz ve sorgusuz sualsiz kabullendiğimiz bu büyümenin sürdürülebilir olmadığını söyleyen Marx tam da burada kafanızı karıştırabilir, halihazırda oturduğunuz evde kalmanıza sebep olabilir. Diğer taraftan Adam Smith, serbest piyasa ortamındaki

“görünmez el”in para akışını sürekli kılacağını söylerdi. Herkesin kazandığı bir sistemde elbette istediğiniz evi alabilirsiniz.

İçtiğimiz kahveler Afrika'dan veya Güney Amerika'dan getirilen ancak bizim “İtalyan” kahvesi olduğuna inanarak içtiğimiz kahveler... Amerikan, İtalyan etiketiyle giydığımız kıyafetler “Türkiye’de” üretiliyor (bir dönem Türkiye’de üretilen kot pantolonlar tercih bile edilmezdi). Kısacası, satın aldığımız ürünlerin menşei önemli mi? Burada elbette ürünün bize gelene kadarki süreçte sömürü devreye giriyor, hemen hemen hiçbirimizin görmediği, belki görmek istemediği adil olmayan bir düzen bu. Üretimde çalışan işçi, o ürünü satın alamıyorsa bunun bir kıymeti yok; Marx’a göre kapitalizmin ahlaklı olması mümkün değildir çünkü sömürü, yabancılaşmayı da getirir. Kanadalı yazar ve aktivist Naomi Klein’a göre ise büyük şirketlere karşı koyamıyorsa, bu bir ifade özgürlüğü meselesidir, demokrasiyi de sorgulamak gerekir.

Duvardaki tuğlalardan sadece biri olarak siz ne derdiniz?

ANLIK NORMAL MÜZİK

Pink Floyd - Another Brick In The Wall

Normal bir dijital dergi

Normal olan, boş kalınca bir şeyler okumak
Bazı anlarda da en önemli ihtiyaç doğru bilgiyi okumak
Okumak normal ama, sıradan olmamalı
Anlık ortaya çıkan bilgi ihtiyacını normal bir şekilde karşılamak istedik
Bilgi vermek dışında tek derdimiz var, normal olmak, normalleşebilmek.
Sıradanlaşan anormallikleri anlatabilmek.
Normal derken ne kastettiğimizi aşağıda kısaca özetlemeye çalıştık ancak,
daha da kısası, ideolojik körlük barındırmayan demek yeterli.
Bu anlık bu kadar...

NEDEN ANLIK?

Şu anda neye ihtiyaç varsa ona cevap verdiği/vereceği için...
Anın ihtiyacı olan bilgileri içerdği için...
O anlık ruh halimizin yansıması...
veya o anlık tepkimiz...

NEDEN NORMAL?

Normal olanın, olması gerekenin eksikliğini çektiğimiz için...
Popüler olan normal olandan uzaklaştığı için...
Popüler olana dair konuşulanlar normal olmaktan çıktığı için...
Moda, trend kelimelerinin tarif ettiği şeyler normallikten çok uzaklaştığı için...
Sıradanlaşan anormallikleri fark etmek gerektiği için...
Marjinallik normal sanılmaya başladığı için...
Normal olanlar, kendini marjinal sanmaya başladığı için...
Normal olanlar sesini kesip konuşmadığı için...
Marjinaller konuşup normalleştiği için...
Anormalin normalleşmesini anlatabilmek için...
Anormalliğin sıradanlaşması normal olmadığı için...
İdeolojik körleri okumaktan sıkıldığımız için...

Sahibi

Aabir Yayın Dağıtım Danışmanlık Eğitim ve
Araştırma Hizmetleri Ticaret Anonim Şirketi

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
ve Genel Yayın Yönetmeni
Hilmi Atıl Ünal

Görsel Tasarım:
Serkan Korkmaz / Lagalugacılar

Dijital Altyapı ve Uygulama:
Lagalugacılar
www.lagalugacilar.com

İletişim Adresi

Kısıklı Mahallesi, Alemdağ Caddesi,
No:60 F Blok, Daire 7
Üsküdar / İstanbul

Tel: +90 0216 521 60 11
Email: info@normaldergi.com

Aabir Yayın Dağıtım Danışmanlık Eğitim ve
Araştırma Hizmetleri Ticaret Anonim Şirketi

Ticaret Sicil No: 930524
Vergi Dairesi: Ümraniye VD.
Vergi No: 0012081908
Mersis No: 0001208190800001